

UDC 327(339)

STRATEGIC RAPPROCHEMENT BETWEEN THE UNITED STATES AND VIETNAM AS A RESULT OF THE SHARED PERCEPTION OF THE CHINA THREAT IN SOUTHEAST ASIA

P. Lenskyi

PhD (Politics),

First secretary, Embassy of Ukraine in Vietnam

6B Le Hong Phong Str., Ba Dinh, Ha Noi, 110000, Viet Nam

p.lenskyi@ukr.net

The purpose of the article is to study the position and features of the Vietnam-US relations development over the past decade – the time of their qualitative changes and the acquisition of the status of “comprehensive partnership”. Particular attention is paid to the period of the Trump’s presidency. This paper provides an overview of high-level meetings and bilateral negotiations, examines the key issues of the partnership between both countries in the field of defence and security.

Owing to their common perception of the China threat, especially in the South China Sea, the SRV and the USA are steadily and firmly expanding their defence and strategic cooperation, which gave to Hanoi and Washington the opportunity to consider upgrading bilateral relations to the level of “strategic partnership”. At the same time, the United States and Vietnam, in contrast to the relations between the United States and China, were able to avoid the escalation of trade disputes and maintaining high rates of trade and economic cooperation, which remains the basis in bilateral relations.

The research shows that since the Trump administration came to power, the US-Vietnam relations have undergone certain changes, primarily due to the announced pragmatic approach of the White House to the national foreign policy strategy in the Indo-Pacific region, where the special place is given to Vietnam, with whom the United States intend to build equal, mutually beneficial relations both in political and economic spheres. Simultaneously Hanoi considers its cooperation with the United States through the prism of economic benefits and also as a counterbalance to the China expansion in the South China Sea.

Thus, the United States and Vietnam are gradually changing the vector of bilateral interaction, increasingly focusing on political, defence and security issues. Due to the strategic interests both countries are intending to receive mutual support to counter China’s influence in the Asia-Pacific region. In the near future, we should expect further strengthening mutual trust, improving bilateral ties between Vietnam and the United States in all fields of cooperation, incl. promoting more substantive strategic initiatives.

Key words: USA, Vietnam, China, Southeast Asia, South China Sea, comprehensive partnership, defence, international and regional security.

СТРАТЕГІЧНЕ ЗБЛИЖЕННЯ США ТА В'ЄТНАМУ ЯК РЕЗУЛЬТАТ СПІЛЬНОГО СПРИЙНЯТТЯ ЗАГРОЗИ КИТАЮ В ПІВДЕННО-СХІДНІЙ АЗІЇ

П. С. Ленський

Увага більшості політиків та експертів у галузі міжнародних відносин прикута до президентської кампанії в США, країни, яка формує основний порядок денного світової політики. Завершення чергового президентського циклу в США ставить перед багатьма політиками та експертами резонне питання: а що нового для світу й конкретно для кожної країни принесли роки президентства Д. Трампа та що очікувати в майбутньому від супердержави?

Не оминуло стороною це питання й регіон Південно-Східної Азії, який, незважаючи на свою географічну віддаленість і компактність, представлений країнами, які мають кардинальні відмінності одна від одної, різні зовнішньополітичні цілі та пріоритети. Особливе місце серед них посідає В'єтнам у силу своїх неоднозначних відносин з США, виходячи з історичного минулого й впливу країни на регіональні відносини [Ngo Vinh Long 2015].

Установлення дипломатичних відносин між США й СРВ у 1995 р. заклало фундамент для подальшого зближення двох країн після довгих років відчуження та холодності, що були наслідком американської агресії у В'єтнамі, однієї з найкривавіших війн сучасності. Наступні роки характеризувалися намаганням сторін знайти спільні точки дотику для налагодження міждержавної взаємодії. І відповідний привід з'явився через загострення територіальних суперечок між КНР і СРВ, а також іншими країнами регіону навколо островів Спратлі та Парасельських островів у Південно-Китайському морі.

Справжній прорив в американсько-в'єтнамських відносинах за всіма напрямками співробітництва відбувся за часи президентства Б. Обама завдяки реалізації його курсу «перебалансування» до Азії, що підняв на безпрецедентний рівень статус і значимість Південно-Східної Азії як у форматі двосторонніх стосунків зі США, так і в рамках регіональних і міжнародних зв'язків.

У політичному аспекті знаковою подією стала заява держсекретаря США Х. Клінтон під час її перебування у В'єтнамі у 2010 році про наявність національних інтересів США до свободи мореплавання, безпеки та стабільності в Південно-Китайському морі, з якою дипломат відкрито виступила проти експансіоністської політики КНР у регіоні, тим самим дала зрозуміти малим країнам регіону, у т. ч. В'єтнаму, що вони не залишатимуться один на один із Пекіном у вирішенні територіальних суперечок. Уже у 2013 році було оголошено про надання американсько-в'єтнамським стосункам статусу «всеосяжного партнерства», що означало відсутність закритих сфер для взаємодії. У рамках партнерства обидві сторони прагнули просувувати дев'ять напрямів співпраці: політичні та дипломатичні відносини, торговельно-економічні зв'язки, наука й технології, освіта й навчання, навколишнє середовище та здоров'я, питання спадщини війни, оборона й безпека, захист і дотримання прав людини, культура, спорт і туризм. Установлення «всеосяжного партнерства» сприяло розширенню зв'язків у чутливих сферах двостороннього співробітництва, такі як безпека й оборона. Так, у червні 2015 року прийнята нова Спільна заява про бачення оборонних відносин, яка значним чином доповнила Меморандум про взаєморозуміння щодо розвитку двостороннього оборонного співробітництва

(MOU) 2011 року, зокрема, положеннями стосовно розширення торгівлі у сфері оборони, включаючи співпрацю в розробці нових технологій і виробництві обладнання.

Серед найважливіших досягнень розвитку двосторонніх відносин стало рішення Вашингтону у 2014 році про скасування ембарго на постачання американського озброєння до СРВ, надання дозволу американським компаніям на продаж обладнання для АЕС, що значним чином вплинуло на розширення співробітництва між країнами в стратегічно важливих сферах. В'єтнам поряд з Індонезією, Малайзією та Філіппінами був включений США до Ініціативи морської безпеки Південно-Східної Азії (MSI), згідно з якою на постійній основі отримував від Вашингтону фінансову допомогу для покращення можливостей у сфері управління, спостереження та розвідки на морі.

Торговельно-економічна політика США стосовно СРВ в період адміністрації Б. Обами була викликана передусім політичними розрахунками – бажанням США отримати важелі впливу на керівництво країни. Двостороння торгівля між країнами зростала швидкими темпами та досягла у 2016 році рекордного рівня у 47,2 млрд. доларів США. При цьому профіцит торговельного балансу становив біля 30 млрд. дол. США на користь В'єтнаму передусім завдяки різноманітним тарифним преференціям з боку США. Особливі очікування керівництво СРВ поклало на Угоду про Транс-Тихоокеанське партнерство (далі – ТТП), яка надавала вільний доступ в'єтнамської продукції до величезного американського ринку, а також можливість диверсифікувати свій торговельний баланс і вийти з економічної залежності від Китаю.

Перемога Д. Трампа на президентських виборах у США спричинила певну розгубленість і серйозну стурбованість в'єтнамського керівництва щодо спадкоємності в зовнішній політиці США та її подальших пріоритетів. Посилили невизначеність і перші заяви нового американського очільника щодо виходу США з Угоди про ТТП, а також його жорстка риторика та звинувачення В'єтнаму поряд з КНР у несправедливій торговельній політиці стосовно США й введення високих мит на імпорту сталі з В'єтнаму.

Новий характер американсько-в'єтнамських відносин засвідчив візит Прем'єр-міністра СРВ Нгуєн Суан Фука до США, що відбувся 29–31 травня 2017 року. В'єтнамський високопосадовець став першим керівником серед лідерів країн АСЕАН, який здійснив візит до Вашингтону після обрання Д. Трампа Главою держави. За підсумками двосторонніх переговорів була оприлюднена Спільна заява США та СРВ щодо інтенсифікації «всеосяжного партнерства», на позитивний імпульс якого, за оцінкою сторін, спираються сучасні відносини між двома країнами. У Заяві визначено серед іншого цілі та принципи розвитку двосторонніх відносин, намічено план усебічного розширення співробітництва між двома країнами.

Одним із головних питань порядку денного двосторонніх переговорів стало обговорення військово-політичної ситуації в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, а також питання військово-технічного співробітництва між двома країнами. Американський лідер підтвердив, що Південно-Китайське море має стратегічне значення для міжнародного співтовариства, і підкреслив важливість свободи навігації, польотів та інших законних прав використання морів, що мало найважливіше значення для в'єтнамської сторони. У свою чергу, в'єтнамський керівник під час обговорення ядерної проблеми КНДР, центральної теми американської політики в Азії, наголосив на підтримці ідеї денуклеа-

ризації Корейського півострова й необхідності неухильного дотримання всіма зацікавленими сторонами відповідних резолюцій ООН.

Під час переговорів підтверджено прихильність сторін до дотримання положень Меморандуму 2011 року щодо взаєморозуміння з розвитку двостороннього співробітництва у сфері оборони та Спільної заяви 2015 року щодо бачення відносин у сфері оборони. В'єтнамська делегація, у складі якої була велика група військових експертів на чолі із заступником Міністра оборони СРВ Нгуен Ті Вінь, висловила зацікавленість у придбанні широкого спектру військової техніки й озброєння американського виробництва для «оборонних цілей». Також були обговорені подальші заходи з розширення співпраці між військово-морськими силами двох країн.

За результатами економічної частини візиту, сторони погодилися сприяти інтенсифікації прямих зв'язків між підприємствами й бізнес-структурами двох країн, а також розвитку торгівлі, збільшенню взаємних інвестицій, створенню сприятливих умов для введення бізнесу насамперед через ефективне функціонування таких механізмів, як Рамочна Угода з питань торгівлі та інвестицій, а також СОТ. Було задекларовано укладення нових двосторонніх комерційних угод на суму понад 8 млрд. доларів США.

Загалом результати офіційного візиту Прем'єр-міністра СРВ Нгуен Суан Фука до США продемонстрували прагматизм нової американської адміністрації та готовність до всебічної інтенсифікації двостороннього співробітництва, а також прагнення заручитися підтримкою з боку СРВ у відстоюванні національних інтересів США в регіоні. У концептуальному плані це засвідчило незмінність політики нового глави Білого дому, що спрямована на збереження панівного становища США як у глобальному вимірі, так і в зонах економічного інтересу, до яких належить й Азіатсько-Тихоокеанський регіон, аргументуючи це прагненням США забезпечити собі вільний доступ до життєво важливих природних ресурсів, а також гарантувати безпеку морських і повітряних торговельних шляхів у тому числі через доступ до регіональної інфраструктури своїх союзників.

Підтвердженням уваги Вашингтонської адміністрації до азійського вектору зовнішньої політики стала участь Д. Трампа в саміті АТЕС, що відбувся в листопаді 2017 року у в'єтнамському містечку Дананг, де він виступив з промовою, яка, за оцінкою Білого дому, «представила бачення США щодо розвитку вільного й відкритого регіону, а також підкреслила важливу роль, яку регіон відіграє як в економічному процвітанні Америки, так і у забезпеченні безпеки». Зокрема, у виступі Д. Трамп у черговий раз висловив нову позицію американської адміністрації щодо політики в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, відзначивши, що «Сполучені Штати більше не могли терпіти хронічні порушення торгівлі й будуть наполягати на справедливій і рівній політиці». Було наголошено про готовність США укласти двосторонні торговельні угоди з будь-якою країною регіону, але тільки на основі взаємної поваги і взаємної вигоди [Trump 2017].

Державний візит Д. Трампа до СРВ, що відбувся в рамках 10-денного турне п'ятьма країнами Південно-Східної Азії, засвідчив прихильність сторін у дотриманні досягнутих раніше домовленостей, зокрема визначених у Рамковій Угоді про торгівлю та інвестиції (ТІІА) 2007 року, а також спільних прагматичних підходів у вирішенні проблем двосторонніх відносин, що закріплені в Спільній декларації, укладеній за підсумками переговорів. Обидві країни

ухвалили План дій на 2018–2020 роки щодо оборонного співробітництва між США та СРВ. Також було наголошено про наміри сторін стосовно поглиблення й поступового розширення співпраці в галузі безпеки та розвідки, посилення обміну інформацією та спільних тренінгів з питань, що становлять взаємний інтерес. В'єтнамська сторона отримала запевнення від Президента США щодо збереження американської підтримки, яку демонструвала попередня адміністрація США, що було концептуально важливим для Ханоя. Крім того, наголошено на відкритті Університету Фулбрайта у В'єтнамі, виділенні 500 млн. дол. США на освітні гранти випускникам в'єтнамських вишів і прибутті до В'єтнаму волонтерів Корпусу Миру. Також було досягнуто прогресу щодо переговорного процесу про укладення Угоди про вільну торгівлю й подальшу лібералізацію двосторонніх торговельно-економічних відносин з урахуванням виходу США з угоди про ТТТП. Під час візиту було укладено низку важливих угод і контрактів на суму понад 10 млрд. доларів США.

У лютому 2019 року відбувся другий візит Президента США Д. Трампа до м. Ханоя, який водночас став місцем організації саміту США-КНДР. Візит підтвердив прагнення сторін і надалі посилювати співробітництво за всіма напрямками, у т. ч. у сферах торгівлі, оборони, морської безпеки, освіти, науки та дотримання прав людини. В'єтнамська сторона висловила прохання щодо прискорення реалізації США проєктів з детоксикації в провінції Бієн Хоа, а також активізації двостороннього військово-технічного співробітництва. У свою чергу, Президент США висловив готовність підтримувати центральну роль АСЕАН в Індо-Тихоокеанському регіоні з огляду на головування В'єтнаму в організації у 2020 році. Традиційно візит Д. Трампа супроводжувався підписанням низки комерційних угод, загальна сума яких становила понад 21 млрд. дол. США.

Варто зазначити, що за роки президентства Д. Трампа регулярного характеру набули контакти між главами й керівниками міністерств та установ двох країн, передусім оборонних відомств США і СРВ. У січні 2018 року в рамках візиту міністра оборони США Джеймса Меттіса до СРВ підписано спільну заяву щодо початку ліквідації наслідків застосування діоксину під час американсько-в'єтнамської війни, обговорено питання двостороннього співробітництва в галузі морської безпеки, підготовки підрозділів збройних сил СРВ до участі в миротворчих операціях під егідою ООН, мовної підготовки у вищих навчальних закладах Міністерства оборони США тощо. Відбулися змістовні переговори між керівниками оборонних відомств двох країн, що проходили в рамках 17-го азіатського форуму з безпеки «Діалог Шангрі Ла» в Сінгапурі 1–3 червня 2018 року.

Активізувалися поїздки керівників і фахівців МНО СРВ до США з метою придбання широкого спектру військової техніки й озброєння американського виробництва. Так, за програмами іноземних військових продажів (FMS) і прямих комерційних продажів (DCS) протягом 2017–2018 років укладені контракти на придбання військової техніки на суму 94,7 млн. дол. США, що дало можливість Ханоя покращити свій морський потенціал для вирішення проблем безпеки в Південно-Китайському морі. Зокрема, у травні 2017 року Ханой отримав шість швидкісних патрульних катерів класу “Metal Shark” вартістю 18 млн. дол. США. У цьому ж році МНО СРВ переданий катер берегової охорони класу “Hamilton”. Нині тривають заходи з передачі другого катера подібного класу. На стадії завершення переговори щодо укладання угоди з компанією “Boeing Insitu” щодо придбання в'єтнамською стороною безпілотних літальних апаратів “ScanEagle”, навчального літака “Beechcraft T-6 Texan II” тощо [Vu Anh 2019].

У найближчі роки Вашингтон має намір продовжити спрямовувати свої зусилля на координацію співробітництва та надання необхідної як технічної, так і професійної допомоги тим країнам регіону, які поділяють погляди США щодо важливості й необхідності колективної взаємодії в забезпеченні належної безпеки в ІТР. За оцінкою американських військових, з огляду на тенденцію розвитку двостороннього оборонного співробітництва між двома країнами, придбання В'єтнамом військової техніки США й навіть озброєнь є лише питанням часу.

Важливим показником прискорення стратегічного зближення та свідченням про високий рівень взаємодії між двома країнами у військово-політичній сфері стали дружні візити до в'єтнамських портів авіаносців ВМС США “Carl Vinson” (2018 рік) і “Theodore Roosevelt” (2019 рік), що відбулися вперше з часів американсько-в'єтнамської війни.

Загалом у політичній сфері СРВ та США підтримують зусилля щодо розвитку двосторонніх відносин у стабільному, довгостроковому, конструктивному і взаємовигідному напрямі, що матиме позитивний вплив на розвиток двосторонніх відносин між двома країнами та сприятиме миру, стабільності, співпраці й розвитку в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Виходячи з того що Південно-Китайське море має стратегічне значення для міжнародного співтовариства, США та СРВ підкреслюють важливість свободи навігації, польотів та інших законних прав використання морів. Обидві сторони підтверджують також свою підтримку ядерного роззброєння на Корейському півострові й закликають зацікавлені сторони неухильно виконувати всі відповідні резолюції Ради Безпеки ООН. Протягом останнього часу американсько-в'єтнамський діалог розширюється такими міжнародними проблемами, як боротьба з тероризмом і кіберзлочинністю, регіональна безпека, охорона навколишнього середовища та здоров'я. Висловлюється готовність посилити взаємодію в галузі безпеки та розвідки, наголошується на підтримці Рамочної Угоди щодо співробітництва в галузі мирного використання космічного простору, а також необхідності поширення двосторонньої взаємодії у сфері науки, інновацій і технологій.

У торговельно-економічній сфері за останні 4 роки спостерігалось подальше стрімке зростання двостороннього товарообігу, який збільшився з 47,2 млрд. дол. США у 2016 р. до 75,7 млрд. дол. США у 2019 році. Якби не пандемія коронавірусу, що негативно вплинула на глобальну економіку, то можна було прогнозувати й подвійне зростання товарообігу між країнами у 2020 році. США залишається одним із найбільших торговельних партнерів В'єтнаму.

Таблиця 1

Товарооборот між СРВ і США у 2016–2020 роках, млрд. дол. США
[General Statistics Office of Vietnam 2020]

Рік	Товарообіг	Експорт	Імпорт	Сальдо
2016	47,2	38,5	8,7	29,8
2017	50,8	41,6	9,2	32,4
2018	60,2	47,5	12,7	34,8
2019	75,7	61,3	14,4	46,9
2020 (8 міс.)	55,6	49	6,6	42,4

Незважаючи на високу динаміку зростання двостороннього товарообігу, американська сторона неодноразово висловлювала занепокоєність щодо його величезного дефіциту. Тому сторони націлені на пошук нових двосторонніх

підходів торговельної співпраці з огляду на формальний вихід США з Угоди про ТТП. Певним важелем впливу Білого дому на торговельну політику Ханю стало питання надання СРВ статусу країни з ринковою економікою, про що станом на сьогодні продовжуються консультації в рамках діяльності двосторонніх робочих груп. Адміністрація Д. Трампа вживала активних заходів зі скорочення дисбалансу у двосторонній торгівлі шляхом участі американських корпорацій у великомасштабних інвестиційних проєктах СРВ, економічний ефект від яких очікується вже в період наступного президентського циклу.

Так, у січні 2017 року компанія Exxon Mobile уклала дві угоди з PetroVietnam на розробку найбільшого у В'єтнамі газового родовища «Блакитний кит» (Blue Whale), запаси якого оцінюються в 150 млрд. куб. м газу та вартість проєкту якого становить 10 млрд. дол. США (орієнтовний термін початку видобутку газу – 2023 рік). Під час перебування Д. Трампа в СРВ в листопаді 2017 року й у лютому 2019 року американськими корпораціями укладені комерційні контракти на 12 і 21 млрд дол. США відповідно переважно в галузях авіації та судноплавства. Серед найбільш вагомих контрактів – Угода між в'єтнамською авіаційною компанією VietJet та американською компанією Boeing на придбання 100 вузько-фюзеляжних літаків Boeing 737MAX на суму понад 12,7 млрд. дол. США; Угода між в'єтнамською авіаційною компанією VietJet та американською компанією General Electric із сервісного обслуговування двигунів LEAP-1B на загальну суму 5,3 млрд. дол. США; Угода на придбання в'єтнамською авіаційною компанією Bamboo Airways 10 літаків Boeing 787-9 Dreamliners на загальну суму понад 3 млрд. дол. США. Указані домовленості стали результатом цілеспрямованої, лобістської політики адміністрації США, яка напередодні укладення контрактів прийняла рішення щодо включення В'єтнаму до переліку країн першої категорії за рівнем забезпечення авіаційної безпеки, що дало змогу в'єтнамським авіаперевізникам здійснювати пряме сполучення з континентальною частиною США.

Варто зазначити, що потужним імпульсом у напрямі стратегічного зближення США і СРВ залишається спільне сприйняття загрози Китаю в регіоні [Le Hong Hier 2020]. Проблема безпеки в Південно-Східній Азії, передусім конфлікту навколо островів Спратлі та Парасельських островів у Південно-Китайському морі, сьогодні є основним компонентом, що пов'язує політичні стосунки США і СРВ. При цьому якщо для Ханю це є питанням національного суверенітету й територіальної цілісності, то для США є частиною загальної зовнішньополітичної стратегії в Індо-Тихоокеанському регіоні, де В'єтнаму відводиться роль ключового гравця в т. зв. “hedge policy” – зі стримування експансії Китаю шляхом його оточення країнами ПСА, які знаходяться під опікою або в союзі зі США [A Free and Open Indo-Pacific 2019].

Така стратегія Вашингтону в Індо-Тихоокеанському регіоні значною мірою сумісна з національними інтересами В'єтнаму та позитивно сприймається у в'єтнамському суспільстві, як і ставлення загалом до США, що значно покращилося за останні роки. Разом із тим вища партійна та військово-політична номенклатура СРВ серед старих комуністів досить обережно ставиться до американських планів насамперед через спроби з боку США притягнути Ханю до приєднання до антикитайського блоку, що в подальшому може призвести до відкритої конфронтації з Китаєм, із яким В'єтнам має тотожні державні та політичні системи комуністичної спрямованості, зберігаються традиційно тісні міжпартійні стосунки. Відтак подеколи в діях в'єтнамської сторони спостерігається

стриманість та обережність у налагодженні зв'язків у сфері оборони й безпеки, намаганні уникнути сприйняття В'єтнаму як близького союзника США в стратегічному суперництві з КНР, що посилюється. Так, через негативну реакцію Пекіну в'єтнамською стороною скасовані 15 заходів за участю оборонних відомств США і СРВ, що заплановані на 2019 рік. Водночас без належної уваги з боку Ханоя залишаються пропозиції та дипломатичні спроби Вашингтону щодо встановлення «стратегічного партнерства» між двома країнами.

Зовнішньополітичні погляди Ханоя окреслені в черговому, четвертому, виданні Білої книги про національну оборону В'єтнаму, яка опублікована Міністерством національної оборони СРВ в листопаді 2019 року та яка містить оновлену інформацію про сприйняття В'єтнамом глобального й регіонального середовища, оборонну політику та сили країни. Зокрема, у документі наголошується про намір СРВ «будувати мирні та стабільні відносини з усіма сусідами для збереження безпеки й економічного розвитку», підтверджується прихильність країни до основних принципів зовнішньої політики, передусім «політики трьох «не» – «не брати участі у військових союзах, не розміщувати іноземні військові бази на в'єтнамській території, не вступати в союз із країнами проти іншої країни» [2019 Viet Nam National Defence 2019].

Активізація діяльності КНР з економічного освоєння континентального шельфу в районі спірних островів Південно-Китайського моря, що відбувається останнім часом, засвідчила рішучість і намагання китайської сторони остаточно закріпитися в регіоні, продемонструвати безповоротність власних територіальних домагань у розріз думки світової спільноти. У відповідь Ханой вимушений скоротити чинні та переглянути перспективні державні інвестиційні проекти, де бере участь китайська сторона. Загострення суперечок у Південно-Китайському морі засвідчило найнижчий рівень в'єтнамсько-китайських відносин за останні десятиліття, а також призвели до розуміння необхідності поглиблення стратегічних зв'язків В'єтнаму з іншими великими державами з метою забезпечення належної протидії Китаю. Ураховуючи зазначене, а також тенденції розвитку сучасної геополітичної ситуації в АТР, в'єтнамська сторона розглядає США як єдину сьогодні силу, яка здатна за своїм політико-дипломатичним і військово-економічним потенціалом протистояти домінуванню Китаю в регіоні.

Незважаючи на посилення упродовж останнього часу міждержавної взаємодії, у двосторонніх стосунках між США та СРВ існує низка проблем і протиріч, що суттєво обмежують їх розвиток та викликані як відмінностями між політичними системами двох країн, так і внутрішньополітичними чинниками, а саме:

- питання розвитку демократії і прав людини у В'єтнамі, яке є основоположним і принциповим для США, дієвим інструментом їхньої зовнішньої політики;
- тривалі спроби В'єтнаму з підтримання стратегічного балансу між США і КНР, що в сучасних умовах є на користь Пекіну, який завдяки “salami-slice strategy” поступово бере під повний контроль усі спірні території акваторії Південно-Китайського моря;
- орієнтація СРВ на політичну й військово-технічну підтримку свого традиційного партнера – Росії, що, з одного боку, унеможливає або обмежує американсько-в'єтнамське співробітництво з окремих чутливих питань оборони й безпеки, з іншого – створює для Ханоя певні ризики через особливий, стратегічний рівень відносин Росії з головним опонентом В'єтнаму в регіоні – Китаєм;
- наявність величезного розриву в можливостях двох сторін у проведенні предметних спільних ініціатив у сфері оборони через низький рівень кваліфікації кадрового складу та військово-технічної оснащеності в'єтнамської армії.

Крім того, треба відзначити певну невідповідність взаємних очікувань США та СРВ від розвитку двостороннього співробітництва. Так, Ханой має намір, зберігаючи мирні й доброзичливі стосунки з північним сусідом, завдяки зміцненню всебічної взаємодії з Вашингтоном посилити переговорні позиції з Пекіном у питанні врегулювання територіальних спорів. Однак навряд чи варто очікувати, що Вашингтон втрутиться у військовий спосіб на користь В'єтнаму в збройному конфлікті з КНР у Південно-Китайському морі. Незважаючи на зростання стратегічного суперництва між Пекіном і Вашингтоном, Китай усе одно має для США більше значення, ніж В'єтнам. Водночас, з огляду на наявні проблеми у в'єтнамсько-китайських стосунках, Білому Дому не варто розраховувати на приєднання СРВ до антикитайського блоку в боротьбі за лідерство в регіоні. Сьогодні Китай залишається для Ханоя найважливішим ідеологічним союзником, лідером комуністичного руху.

Отже, з приходом до влади адміністрації Д. Трампа американсько-в'єтнамські відносини зазнали певних змін насамперед, через яскраво виявлений прагматичний підхід Білого дому до національної зовнішньополітичної стратегії в Індо-Тихоокеанському регіоні, де особливе місце відводиться В'єтнаму, з яким США мають намір вибудувати рівні, взаємовигідні стосунки як у політичній, так й економічній сферах.

Підходи Ханоя до розвитку двосторонніх відносин з Вашингтоном практично тотожні. СРВ, як і раніше, розглядає співробітництво зі США через призму економічної вигоди, а також як протизвагу китайській експансії в акваторії Південно-Китайського моря, що має величезне значення для розвитку стратегічного й економічного потенціалу країни.

США та СРВ поступово змінюють вектор двосторонньої взаємодії, де поряд із торгівельно-економічною співпрацею, яка залишається основою двосторонніх стосунків, усе більш зосереджуються на питаннях політики, оборони й безпеки, що зумовлено стратегічними інтересами двох країн з отримання обопільної підтримки з протидії впливу Китаю в АТР, передусім у Південно-Китайському морі.

У найближчій перспективі варто очікувати подальше зміцнення взаємної довіри, удосконалення двосторонніх зв'язків між СРВ та США за всіма напрямками співробітництва, у т. ч. просування більш вагомих ініціатив у сфері оборони й безпеки. Разом із тим головним викликом для Ханоя залишиться проблема необхідності балансування між зміцненням зв'язків з Вашингтоном і збереженням складних, але важливих відносин із Пекіном. У цьому контексті визначальним має стати майбутній 13-й з'їзд компартії В'єтнаму (січень 2021 року), під час проведення якого очікується прихід до влади нового покоління керівників, що може певним чином змінити й зовнішньополітичні підходи СРВ до вирішення окремих питань міжнародної та регіональної безпеки, передусім проблеми політичного врегулювання ситуації в Південно-Китайському морі.

ЛІТЕРАТУРА

A Free and Open Indo-Pacific: Advancing a Shared Vision, 4 November 2019, available at: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/11/Free-and-Open-Indo-Pacific-4Nov2019.pdf> (accessed 25 May 2020).

General Statistics Office of Vietnam, available at: https://www.gso.gov.vn/default_en.aspx?tabid=626 (accessed 20 October 2020).

Ngô Vinh Long. The US – Viet Nam Relations after the Fall of Sai Gon // **International Studies**, December 2015, No. 33, pp. 205–228.

Le Hong Hiep. The Vietnam-US Security Partnership and the Rules-based International Order in the Age of Trump // **Trends in Southeast Asia**, Issue 1, 2020, Yusof Ishak Institute, Singapore, 37 p.

Remarks by President Trump at APEC CEO Summit in Da Nang, Vietnam, 10 November 2017, available at: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-apec-ceo-summit-da-nang-vietnam/> (accessed 18 June 2020).

Vu Anh. Boeing official says Vietnam military drone deal almost done, **VnExpress**, 29 March 2019, available at: <https://e.vnexpress.net/news/news/boeing-official-says-vietnam-military-drone-deal-almost-done-3901778.html> (accessed 21 May 2020).

2019 Viet Nam National Defence. National Political Publishing House. Ha Noi, 2019, 135 p.

REFERENCES

A Free and Open Indo-Pacific: Advancing a Shared Vision (2019), Available at: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/11/Free-and-Open-Indo-Pacific-4Nov2019.pdf> (accessed 25 May 2020).

General Statistics Office of Vietnam, available at: https://www.gso.gov.vn/default_en.aspx?tabid=626 (accessed 20 October 2020).

Ngo Vinh Long (2015), The US – Viet Nam Relations after the Fall of Sai Gon, *International Studies*, No. 33, pp. 205–228.

Le Hong Hiep (2020), The Vietnam-US Security Partnership and the Rules-based International Order in the Age of Trump, *Trends in Southeast Asia*, Issue 1, Yusof Ishak Institute, Singapore, 37 p.

Remarks by President Trump at APEC CEO Summit in Da Nang, Vietnam, 10 November 2017, available at: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-apec-ceo-summit-da-nang-vietnam/> (accessed 18 June 2020).

Vu Anh (2019), Boeing official says Vietnam military drone deal almost done, *VnExpress*, 29 March 2019, available at: <https://e.vnexpress.net/news/news/boeing-official-says-vietnam-military-drone-deal-almost-done-3901778.html> (accessed 21 May 2019).

2019 Viet Nam National Defence (2019), National Political Publishing House, Ha Noi, 135 p.

СТРАТЕГІЧНЕ ЗБЛИЖЕННЯ США ТА В'ЄТНАМУ ЯК РЕЗУЛЬТАТ СПІЛЬНОГО СПРИЙНЯТТЯ ЗАГРОЗИ КИТАЮ В ПІВДЕННО-СХІДНІЙ АЗІЇ

П. С. Ленський

Мета статті полягає в дослідженні стану й особливостей розвитку американсько-в'єтнамських відносин за останнє десятиліття – час їх якісної зміни та набуття статусу «всеосяжного партнерства». Особливу увагу приділено періоду президентства Д. Трампа. У статті надається огляд двосторонніх зустрічей і переговорів на вищому рівні, розглядаються ключові питання партнерства двох країн у галузі оборони й безпеки.

Завдяки спільному сприйняттю китайської загрози передусім у Південно-Китайському морі СРВ та США неухильно і твердо розширюють співпрацю в оборонній і стратегічній галузях, що надало Ханюю та Вашингтону можливість розглядати питання про підвищення двосторонніх відносин до рівня «стратегічного партнерства». При цьому США та В'єтнам, на відміну від стосунків США з КНР, змогли уникнути ескалації торгових суперечок, зберігаючи високі темпи розвитку торговельно-економічного співробітництва, яке залишається основою у відносинах двох країн.

Дослідження демонструє, що з приходом до влади адміністрації Д. Трампа американсько-в'єтнамські відносини зазнали певних змін насамперед через яскраво

виражений прагматичний підхід Білого дому до національної зовнішньополітичної стратегії в Індо-Тихоокеанському регіоні, де особливе місце відводиться В'єтнаму, з яким США мають намір вибудувати рівні, взаємовигідні відносини як у політичній, так й економічній сферах. Ханой, як і раніше, розглядає співпрацю з США через призму економічної вигоди, а також як протипагу китайській експансії в акваторії Південно-Китайського моря.

Отже, США та СРВ поступово змінюють вектор двосторонньої взаємодії, усе більше зосереджуючись на питаннях політики, оборони й безпеки, що зумовлено стратегічними інтересами двох країн щодо отримання обопільної підтримки з протидії впливу Китаю в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. У найближчій перспективі варто очікувати подальше зміцнення взаємної довіри, удосконалення двосторонніх зв'язків між СРВ та США за всіма напрямками співробітництва, у т. ч. просування більш вагомих стратегічних ініціатив.

Ключові слова: США, В'єтнам, Китай, Південно-Східна Азія, Південно-Китайське море, усеосяжне партнерство, оборона, міжнародна та регіональна безпека.

СТРАТЕГИЧЕСКОЕ СБЛИЖЕНИЕ США И ВЬЕТНАМА КАК РЕЗУЛЬТАТ СОВМЕСТНОГО ВОСПРИЯТИЯ УГРОЗЫ КИТАЯ В ЮГО-ВОСТОЧНОЙ АЗИИ

П. С. Ленский

Цель статьи заключается в исследовании состояния и особенностей развития американо-вьетнамских отношений за последнее десятилетие – время их качественного изменения и приобретения статуса «всеобъемлющего партнерства». Особое внимание уделено периоду правления Д. Трампа. В статье дается обзор двусторонних встреч и переговоров на высшем уровне, рассматриваются ключевые вопросы партнерства двух стран в области обороны и безопасности.

Благодаря общему восприятию китайской угрозы особенно в Южно-Китайском море, СРВ и США неуклонно и твердо расширяют сотрудничество в оборонной и стратегической областях, что дало Ханюю и Вашингтону возможность рассматривать вопрос о повышении двусторонних отношений до уровня «стратегического партнерства». При этом США и Вьетнам, в отличие от отношений США с КНР, смогли избежать эскалации торговых споров, сохранив высокие темпы развития торгово-экономического сотрудничества, которое остается основой в отношениях двух стран.

Исследование показывает, что с приходом к власти администрации Д. Трампа американо-вьетнамские отношения претерпели определенные изменения прежде всего из-за ярко выраженного прагматического подхода Белого дома к национальной внешнеполитической стратегии в Индо-Тихоокеанском регионе, где особое место отводится Вьетнаму, с которым США намерены выстраивать равные, взаимовыгодные отношения как в политической, так и экономической сферах. Ханой, как и раньше, рассматривает сотрудничество с США через призму экономической выгоды, а также в качестве противовеса китайской экспансии в акватории Южно-Китайского моря.

Таким образом, США и СРВ постепенно меняют вектор двустороннего взаимодействия, все более сосредотачиваясь на вопросах политики, обороны и безопасности, что обусловлено стратегическими интересами двух стран по получению обоюдной поддержки по противодействию влиянию Китая в Азиатско-Тихоокеанском регионе. В ближайшей перспективе следует ожидать дальнейшего укрепления взаимного доверия, совершенствования двусторонних связей между СРВ и США по всем направлениям сотрудничества, в т. ч. продвижения более весомых инициатив в стратегической сфере.

Ключевые слова: США, Вьетнам, Китай, Юго-Восточная Азия, Южно-Китайское море, всеобъемлющее партнерство, оборона, международная и региональная безопасность.

Стаття надійшла до редакції 30.11.2020